

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De indiciis adeptæ virtutis. Cap. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Incitamenta ad Modestiam sunt: I. Consideratio diuinæ præsentia. Nam coram Domino, & summo Domino viuierorum, nihil minus decens, minusue conueniens, aut agendum, aut dicendum est, quod possit tantam maiestatem offendere. Et hac ratione vsus est Paulus ad hanc virtutem suadendam, dicens: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus enim propè est.] Si ille, qui omnium est Dominus, prope nos est, immò intra nos est, & vniuersarum est nostrarum cogitationum & operationum inspector, non debemus ad aliquid manum aut cogitationem extendere, quod ipse sua sententia condemnet.

Phil. 4. 5.

II. In verbis & actionibus seruata Modestia, mirum in modum mentis profectui & puritati deseruit: Sicut & immodestia sine vilo dubio eidem menti magnum detrimentum infert. Nam corpus & anima, cum in vnam sint personam colligata, mutuo suas affectiones qualitatèque communicant. Et anima læticia gesciens, corpus ipsum pene emortuum exsuscitat, & corpus graui morbo oppressum animam opprimit, & solà corporalia curare & cogitare compellit. Vnde fit vt corpus, per immodestiam effusum, animam distrahat, & Modestia cohibet, animam quoque colligat atque componat. Meritoq; ex motibus externis de interioribus moribus iudicamus, quòd interiora communiter exteriora sequantur, hæcque certissima sint interiorum indicia. Vnde Ecclesiasticus ait: Ex visu cognoscitur vir, & ab occurfu faciei cognoscitur sensatus.]

Ecc. 19. 26.

II. Modestia magnum momentum habet ad proximorum ædificationem curandam. Ipsi namque qui solum vident in facie, exterioribus ad vitia vel virtutes permouentur: ex illisque, que obijciuntur oculis, de homine bonam aut præposteram opinionem accipiunt. Habitus mentis, inquit Ambrosius, in corporis statu cernitur: hinc homo cordis nostri absconditus, aut lenior, aut iactantior, aut turbidior: aut contra grauior, & constantior, & purior, & maturior æstimatur: Itaque vox quadam est animi, corporis motus.

Ambr. 1. offic. c. 18.

Actiones Modestia sunt: I. Caput huc illuc leuiter non mouere, sed cum opus est, grauior & maturè conuertere; si verò opus non sit, rectum tenere, & in anteriorem partem tantillum inflectere, non tamen ad latus dextrum nec sinistrum inclinare.

II. Oculos non vagos nec immoderatè eleuatos, sed parum demissos habere, & cum oportuerit, non toruè, sed benignè, non superbè, sed humiliter, non inhonestè, sed castè & pudicè ad aspiciendum leuare; & inter loquendum cum aliis, non in vultus eorum, sed sub oculos, aut etiam sub mentum aspectum defigere.

III. Rugas in fronte, sed multo magis in naso, euitare, & serenitatem mentis faciei serenitate & moderata hilaritate præferre.

IV. Labia nec nimis compressa, nec nimium ducta, tempore silentij tenere: cum verò loquendum est, verba ipsa, ac rationem loquendi, modumque pensare.

V. Vestibus mundis & religiosè compositis amicitia.

VI. Manus mundas, si vestes non sustineant, decenter quieras, & pallio operas, aut aliquantum manibus contactas ob circumspectionem seruare.

VII. Nec nimis lentè, nec nimis festinanter incedere, nisi necessitas vrgeat; & tunc quantum fieri poterit, decoris non obliuisci.

VIII. Omnes gestus ac motus, ita vt apud omnes ædificationem pariant, temperare, & secundum præscriptum ordinis, neminem solum sed fratris associatum incedere. Hæc ferè omnia docuit nos Beatus Pater noster Ignatius: eo pluris æstimanda, quo à sapientissimo vitæ spiritualis magistro profecta.

IX. Si ludis ac iocis, animi remittendi gratia, vtendum est, illi sint rari, personæ, statui, & dignitati ludentis congruentes, & omni iniuria, obicænitæ, illiberalitate, & petulantia vacantes. Ludos autem & iocos moderari, pertinet ad quandam virtutem, Modestia partem, quam vocant Eutrapeliam, quæ in ludis & iocis decorum seruat.

X. In vestibus etiam modestia seruanda est, non solum quia debent esse decetè mundæ (vt diximus) sed etiam, quia non debent esse nimis delicatæ aut molles; non debent esse curiosæ, vel nitidæ; vel peregrino modo efformatæ, & à nostro statu abhorrentes, quæ aliquam ambitionem, aut animi mollitiem, aut alium affectum minus ordinatum oleant.

XI. Idem omnino seruandum est in suppellectili, in bibliotheca, in apparatu mensæ, & cellularum, & in aliis similibus, quæ omnia talia sint, vt nec nos in varias curas distrahant, nec mentem minus ordinata affectione polluant, nec fratres nostros scandalo aut nota minoris ædificationis lædant.

Postulatio Modestia: Domine Iesu Christe, cui tanta incrat Modestia pulchritudo, vt Apostolus tuus nos [per modestiam, & mansuetudinem] tuam ad virtutem hortatus sit: voces, motus, & gestus nostros virtute Moderationis exorna, & ab eis quicquid minus decens est, remoue, vt in his externis mundicia hominis interioris eluceat: & dum interius & exterius compositi esse nitimur, tuas laudes in cordibus nobiscum conuersantium excitare queramus. Amen.

1. Cor. 10. 1.

De Indicis adeptæ Virtutis.

CAPVT X.

EXPLICATA Virtutum natura, nunc de indicis virtutis, à iusto viro adeptæ, agendum est: nec id fuit in omnibus virtutibus sigillatim explicandum, quoniam cognitis in eis omnium virtutum generalibus, facile erit singularum indicia cognoscere, & generalia ad specialia virtutes applicare.

Plura ergo sunt indicia in anima iusta genita in ea & obtenta virtutis. Primum est: Si vitia virtuti opposita sentiat extincta, aut victa, aut magna ex parte compressa. Signum Humilitatis est: si in te amor immoderatus, propria excellentia non regnet. Signum Obedientia: si in rebus arduis & difficilibus voluntas propria non te dilaniet. Signum Mantuetudinis, si in medijs iniurijs vitium indignatione te ad vindictam accipiendam non pertrahat. Et sic de reliquis. Sicut enim frigus in manu non nisi à calore consumitur; aut minuitur: ita vitium non nisi à suo contrario, nempe à virtute, destruitur, aut eneruatur. Confirmat autem hoc dictum Augustini, quod ad omnes virtutes potest extendi: Augmentum charitatis est diminutio cupiditatis; & perfecta charitas, nulla cupiditas. Sic omnino augmentum humilitatis est diminutio superbia; & perfecta humilitas, nulla superbia: Et augmentum paupertatis, diminutio auaritia: & perfecta paupertas, nulla auaritia: atque eadem ratio sit de alijs.

Aug.

Quisque

Quisque ergo ex pristino statu animæ suæ nouum potest aduertere; & siquidem in se contrarias rerum opiniones persenserit, quia nunc sanctè & prudenter iudicat, antea verè imprudenter iudicabat: si furor vitiorum cohiberetur esse cognouerit, sciat se non in vacuum cucurrisse, nec infructuosè pro virtutibus laborasse.

Secundum indicium est: Si quis passiones & affectiones suas videat moderatas: nam cum virtus sit affectionum moderatrix, iuxta ordinem illis impositum, erit maior aut minor acquirarum perfectio virtutum. Nunquam tamen virtus, quantumuis magna, passiones in hac vita penitus tollit, sed frænâ & comprimit. Vnde Gregorius ait: Quisquis veram Philosophiam nititur tenere, necesse est, ut inter vtraque (id est, inter insensibilitatem & immoderationem passionis,) gradiatur. Non est enim pondus veræ virtutis, insensibilitas cordis: quia & valde insana per stuporem membra sunt, quæ & incisa sentire dolorem nequaquam possunt. Rursum virtutis custodiam deserit, qui dolent verberum, vltra quam necesse est, sentit. Et Augustinus quanta semper circumspectione aduersus affectiones cordis pugnamus sit, his verbis declarat: Aliquando concitatus, aliquando remissus, non tamen desinit caro concupiscere aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, ut non ea, quæ volumus, faciamus, omnem malam concupiscentiam consumendo, sed eam nobis, quantum diuinitus adiuti possumus, non ei consentiendo, subdamus, vigiliis continuis excubantes, ne opinio verisimilis fallat, ne decipiat sermo verus, ne se tenebræ alicuius erroris offundant: ne quod bonum est, malum, aut quod malum est, bonum esse credatur: ne ab iis, quæ agenda sunt, metus reuoceat; ne in ea, quæ agenda non sunt, cupidus præcipitet; ne superitacundiam sol occidat; ne inimicitia prouocent ad retributionem mali pro malo; ne absorbeat inhonesta vel immoderata tristitia: ne impartitorum beneficiorum ingerat mens ingrata torporem; ne maledicis rumoribus bona conscientia fatigeret; ne temeraria de alio suspicio nostra decipiat; ne aliena de nobis falsa nos frangat; [ne regnet peccatum in nostro mortali corpore,] ad obediendum desideris eius: ne membra nostra exhibeantur iniquitatis arma peccato; ne oculus sequatur concupiscentiam; ne vindicandi cupiditas vincat; ne in eo, quod malè delectat, vel visio vel cogitatio remoretur; ne improbum aut indecens verbum libenter audiat; ne fiat, quod non licet, etiam si libet; ne in hoc bello, laborum periculorumque plenissimo, vel de viribus nostris speretur faciendi victoria, vel viribus nostris facta tribuatur, sed eius gratia, de quo ait Apostolus: Gratias autem Deo, qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Hæc ille. Si quando verò aspexerimus in viris sanctissimis aliquem passionis motum, non omnino virtute compressum, immò aliquando vsque ad vehementissimam concitationem adactum; sciamus, id vna ex tribus causis euenire potuisse. Aut quia maxima passionis occasio virtutem subiecit: aut quia Deus, ad humilitatem nostram, & virtutis exercitationem, eam affectionem manere, & nos in festare permittit: aut quia secundum præsentem statum, motus ille passionis non est immoderatus, & qui ab vna virtute cohiberetur, ab alia tunc quo ad omnem illam intentionem imperatur. Mansuetudo, verbi gratia, tristitias ex iniuriis illatis prouenientes frænâ. Sed quid si vir sanctus videns, Deum magna iniuria affectum, & ab hæreticis aut fallis Christianis pro nihilo habitum, maxima tristitia afficiatur? Quid si ira & indignatione aduersus illos

Greg. 2. mor. c. 11.

Aug. 22. de ciuit. c. 83.

Rom. 6. 12.

1. Corin. 5. 57.

A exardeat: Quid si Dei iniuriam, aut seuerissime puniat, si possit: aut si non possit, punire desideret? Nunquid hunc mansuetudinem deposuisse putabis? Certè non deposuit: sed quam tristitiam, si oporteret, mansuetudo frænaret, zelus honoris Dei, & charitas aduersus eum, & in proximos misericordia succendit. Id illustris sacræ scripturæ confirmet historia: Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Sed audi memorabile factum huius viri mitissimi. Cum agnouisset peccatum populi, qui vitulum adorauerat, & in Deum iniurius extiterat, stans in porta castrorum, ait: Si quis est Domini, iungatur mihi. Congregatis verò sibi omnibus filiis Leui dixit: Ponat vir gladium super femur suum: ite, & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. Feceruntque filij Leui iuxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa quasi viginti tria millia hominum. Vique ad tantam stragem vir mitissimus omnium exarsit: Ita sanè: Quia vna virtus aliquando affectum sibi subiectum ligare & cohibere desinit; & tunc suæ naturæ relictus, alij virtuti eo indigenti subseruit. Et hinc multæ actiones virorum perfectorum intelliguntur, quæ primo aspectu videntur à passione immoderata & virtute vacua prodire, cum tamen à vitio non prodeant, sed à virtute, ea seueritate aut efficacia indigente, procedant.

Tertium indicium est facilitas atque voluptas in bene operando, secundum illam virtutem, quam quis in se inuestigare contendit. Nam sicut qui ci-tharam facillimè pulsât, seruat semper chordarum harmonia, procul dubio artem mulicæ acquirat habet: ita qui se facillè & delectabiliter deicit, & abscondit, & abiecit de se sentit, virtutem humilitatis acquirat. Hæc enim facilitas in humilitatis actionibus, non potest nisi ex virtute humilitatis oriri. Virtus enim est sicut vis motiua, quæ, quò ire volumus, nos velociter portat. Est sicut pondus, quo sine contradictione in bonum ferimur. Est sicut penna, quibus ad spiritualia & cœlestia subleuamur. Huic facilitati quam virtus tribuit, astipulatur quotidianum experimentum iustorum, qui postquam plusquam mediocriter profecerunt, multo facilius & suauius officia virtutis obeunt, quam ante conuersionem suam opera carnis præsterant. Nec tantum potuit in eis vitiosa consuetudo & corrupta natura, quantum nunc potest gratia & virtus adepta. Ac proinde meritò admittatur Bernardus dulcedinem & suauitatem virtutis, de ea sub nomine diuini oneris loquens in hunc modum: Liber admirari quam leue sit onus veritatis. Num verè leue est, quod portantem non grauat, sed leuat? Quid eo leuius onere, quod non solum non onerat, sed & portat omnem, cui portandum imponitur? Hoc onus potuit veterum grauidare virgineum, grauate non potuit. Hoc onus ipsa quibus se præbuit sustentandum, lenis Simeonis brachia sustentabat. Hoc etiam Paulum in graui, licet & corruptibili, corpore positum rapiebat vsque ad tertium cœlum. Quæro in rebus, si quid fortè huic exoneranti oneri simile inueniamus: occurrit mihi de pennis auium, quod vtrumque coaptet, quæ quodam videlicet singulari modo & corpulentiorum reddunt substantiam & agiliorem. Mirum opus naturæ. Vnde grossescit materia, inde sarcina leuatur, & quantum crescit in massa, tantum decrevit in pondere. Hoc planè in pennis Christi oneris exprimit similitudinem, quòd & ipse ferunt, à quibus feruntur. Quid & de quadriga dicam? Hæc nimirum admota iumento sarcina, quæ ab ipso moueri non

Numer. 12. 3.

Exodi 32. 26.

ibid. nu. 27. 28.

Bern. 2. pist. 72. ad Ramaldam.

poterat, auget quidem, sed portabiliorem facit. Onus oneri additur, & minus onerat. Sic & oneri grauissimo legis accedens quadriga Euangelij, & auxit perfectionem, & difficultatem minuit. Velociter, ait, currit sermo eius.] Sermo vtique ante notus in Iudæa tantum, nec se præ sui quidem grauedine valens vltra extendere: quippe qui & ipsius Moyfi manus, suo pondere prægrauatas, demitteret, leuigatus per gratiam, & totis Euangelicis superpositus, velociter in omnem terram exiit, & in fines orbis terræ celerimè peruolauit. Si ergo gratia & virtus sic onerat vt non premat mentem, sed leuiget, virtutem habet, qui se ad eius opera, non morosum, sed agilem & expeditum sentit.

Quartum indicium est, desiderium vehemens in virtute crescendi. Virtus enim sedem in eo posuit, in cuius sinum sui desiderium & sitim immitit. Qui sanè non ita auidè eam desiderasset, nisi aliquem virtutis haustrum accepisset. Terrena per experientiam cognita, ad sui contemptum & ad nauſeam pronocant, at cœlestia gustata, vehementiorem sui amorem & ardentius desiderium excitant. Iam ergo humilitatem, aut obedientiam, aut quamuis aliam virtutem gustauit, quem sitis se deiciendi, & obediendi, & exercendi alias virtutes, accendit. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, inquit sanctus Dauid, præparationem cordis eorum audiuit auris tua.] Non dicit, exaudiet, aut exaudit, sed exaudiuit Dominus, quoniam saepe antequam desideremus, virtutem desideratam impertiuit: & ex ea iam habita & possessa desiderium emanat. Nec huic contrarium est, quòd desiderium non est boni præsentis, sed futuri, quia mens iusti virtutem, quam iam habet, sed nondum in se cognouit, cupit: aut non tam gradum, quem habet, & agnoscit, sed quem nondum est adepta, concupiscit. Sicut enim, qui nunquam mel gustauit, nec, an tam dulcis cibus sit, sciuit, illud nullo modo desiderat: at si semel comedat mel, iam gustata eius dulcedine, iterum gustare appetit, & illud ardentè efflagitat: ita, qui nunquam dulcedinem, verbi gratia, obedientiæ percepit, non mirum, si alterius voluntate & imperio regi non appetat: at qui expertus est obedientiæ securitatem, aut alterius virtutis dulcedinem, statim in se intimitus eam possidèdi desiderium aduertit. Est ergo desiderium virtutis, adepta virtutis indicium, quæ dum adest animæ, non eam premit & onerat, nec ad sui odium prouocat, sed potiùs, quia valde amabilis est, ardentissimos sui amores & desideriorum affectus exsuscitat.

Quintum tandem indicium virtutis est conformitas vitæ hominis iusti ad vitam Domini nostri Iesu Christi, & ad dicta, facta, & exempla sanctorum. Christus enim datus est nobis à Patre in magistrum, ac præceptorem omnis virtutis. Vnde in monte, in quo transfiguratus est, vox Patris insonuit: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, ipsum audite.] Ipse est rectitudo & regula, cui si conformemur, recti, à quo si dissentiamus, curui sumus & obliqui. Quare in Canticis, vbi nos legimus: Recti diligunt te.] Septuaginta habent: Rectitudo dilexit te.] Et illi tres patres apud Theodoretum, rectitudinis nomine Christum intelligunt, qui, vt est veritas, aiunt, sic etiam est rectitudo. Est etiam perpendiculum, quod extenditur super Ierusalem,] vt est apud Zachariam Prophetam, quo animæ obliquitas, aut rectitudo examinatur atque perpenditur. Sancti verò imitatores sunt Christi, qui non à longè, sicut tepidi & imperfecti, sed è vicino ipsam sequuntur. Quod Paulus testatur, dicens: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.] Et Ecclesia profitetur,

Psal. 147. 15.

Psal. 10. 17.

Matth. 17. 5.

Cant. 1. 3. Theodor. in Cant. c. 1.

Zach. 1. 16.

1. Corint. 11. 1.

A eos filiis suis stans diebus in exemplam vitæ proponens. Si ergo homo vitam suam agnouerit, si rectitudinè, scilicet Christo & perfectis imaginibus eius, mirum sanctis perfectisque conformem, inde non imprudenter colliget, se iam esse virtutibus Christi & Sanctorum excultum. Qui domum aliquam aut palatium regium ædificat, totius ædificij ante oculos suos ac singularium partium habet exemplar, ad quod respiciens, ab eoque nunquam actione discedens, domum construat vndiquaque perfectam. Christus autem exemplar est perfectissimum totius sanctitatis, quæ in omnium consistit coagmentatione virtutum, & sancti sunt quasi partes huius exemplaris, qui aliquam Christi virtutem præcipuè imitantes, exhibent se illius, quam excoluerunt, virtutis ideas. Iustus itaque semper oculos in exemplar virtutum intendens, & secundum illud vitam instituens, virtutis in se ædificationem perficiet. Hoc autem indicium agnoscendæ virtutis certissimum esse, Bernardus & Cassianus manifestè fatentur. Ille de virtutibus Christi sic ait: Sint, si dormire volumus inter medios clericos (id est, duos aduentus) pennæ nostræ deargentatæ: vt illam scilicet virtutum formam teneamus, quam verbo & exemplo commendauit Christus, præfens in carne. In argento siquidem non incongruè intelligitur humanitas eius, sicut in auro, diuinitas. Omnis itaque virtus nostra tam longè est à vera virtute, quàm longè est ab ea forma: & omnis penna nostra ad nihilum valet, si non fuerit deargentata. Hic verò de virtutibus Sanctorum sic: Imitantur opera quædam, externa specie bona numismata veri regis, quia videntur ad præfens plena pietatis, sed non sunt à legitimis monetariis, id est, probatis & catholicis patribus, figurata, nec de carnali ac publica collationis eorum prodeunt officina, sed furtim fraude daemonum fabricata, non sine detrimento imperitis quibusque & ignorantibus ingeruntur.] His ergo indicis examine quis poterit, an virtutem sit adeptus necne, & ad quem eius gradum perfectionemque conscenderit. Et siquidem ex carentia eorum se virtute vacuum deprehenderit; luceat, & humilietur, & pro eius obtentione laboret. Si autem aliquam in se virtutem agnouerit, Deum eius auctorem sciat, & pro ea gratias agat, & non statim à labore cesset, & se in cœnum teporis deiciat. Quod enim virtutis & puritatis habet, comparatione eius, quod non habet, est quasi in comparatione cœlestis globi, gutta quædam roris exigua. Stultum est autem, ex tanta exiguitate per superbiam inflari, & non magis in profectum virtutis, laboris assiduitate contendere.

Bern. ser. 4. de Aduentu.

Cassian. coll. 1. ca. 30.

De Secundo Instrumento ad assequendam virtutem, nempe de appetitione eius.

CAPVT XI.

MNIA, quæ hæcenus dicta sunt, ad primum instrumentum assequendæ virtutis pertinent, scilicet ad cognitionem virtutis, quod non potuimus breuissimè enodare: nunc ad reliqua contractioni sermone exponenda tranſeamus. Secundum ergo instrumentum est æstimatio & appetitatio virtutis; vt nempe iustus super omnia creatâ, virtutem, & mentis suæ puritatem, & ornatum æstimare, & maximi reputare studeat. Ad hoc autem conferent tum incitamenta, singulis virtutibus appositâ: tum ea, quæ supra

de virtutibus